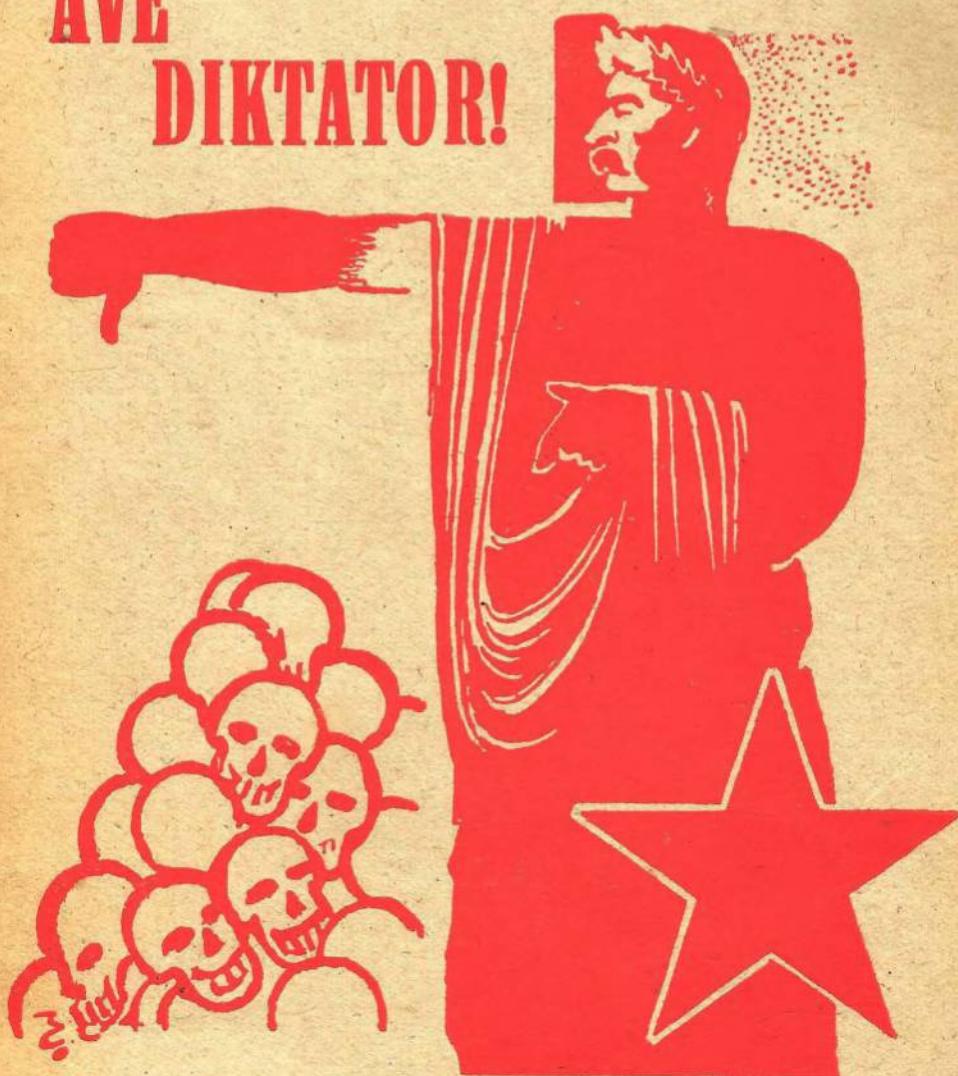

**AVE
DIKTATOR!**

Ю. ГОРЛІС - ГОРСЬКИЙ

ДО ЧИТАЧІВ

Це видання, найменшої з праць автора, виходить в світ тоді, коли її автор вже більше двох років, як зник невідомо де.

Та хоч якою таємницею покрита ця подія, все ж деякі факти сучасні зникненню, як також ті, що виявилися в процесі розшуків, додають досить світла, щоб можна було сказати дещо про особу автора та факт його зникнення.

Ю. Г.-Горський це учасник Українських Визвольних Змагань 1917-20 рр., який пройшов тернистий шлях вояка-фронтовика, вояка-партизана, революціонера-підпільника та революціонера-в'язня.

Не зважаючи на всі ці життєві етапи, які, безумовно, відбилися як на його фізичному так і на моральному стані, він все ж таки не стратив того запалу боротьби, з яким ще юнаком прийшов до лав Армії УНР.

Підпільна праця змусила його в 1933 р. вийти поза кордони України і тут наступив той етап його життя, який привів до вищезазначененої події—таємничого зникнення.

Щож стало в основу цієї події?

Відповідаючи на це питання мушу подати деякі цитати з неопублікованого „Відкритого листа“ автора написаного незадовго до зникнення.

„Починаючи з 1933 р. (з часу виходу в світ моїх книжок), деякі групи в Галичині підняли проти мене кампанію доносів і безпідставних обвинувачень...“ і далі „...в Аугсбурзі в 1945 р. повторюється те ж саме, навіть з повторенням попередніх погроз про вбивство“...

Хто є інспіратором цієї „кампанії“—всім відомо, за винятком тільки тієї групи людей, яка цю „кампанію“ проводить.

Вже на еміграції ця група, „актом“, який „створила“ 22 липня 1946 р. в Американській Зоні Німеччини—показала своє доношицько-провокаторське обличчя без „революційної“ маски.

Цей „акт“ був спрямований проти тих, хто ставив загальні інтереси вище особистих, а в Н. Ульмі був спрямований безпосередньо проти Ю. Г.-Горського.

Чим же керувались ці панове при виконанні таких „актів?“ Правдоподібно пунктом своєї програми запозиченим у Леніна: „Хто не з нами—той проти нас.“

Доказом ревного виконання цього пункту програми можуть бути слова одного з провідників цієї групи на таємному зібранні її членів в квітні 1946 р. в Н. Ульмі, де він це особливо підкреслював.

Закінчуєчи цю передмову, хочу зазначити, що на підставі тих обвинувачень, які кинені на особу Ю. Г.-Горського, в українському середовищі витворилася думка, що він дійсно був зрадником і злочинцем, а тому зміст цієї брошюри хай скаже своє „за“ чи „проти“.

В. Скуйбіда

„Ave Caesar, imperator! Morituri te salutant!“ *

Стрункими рядами проходять перед лъжею деспота глядітори, кидаючи йому болючо-іронічний привіт...

Жадібно вглядается пересичений володар в корчі поваленого мечем тіла, відчуває на собі погляд повний благання й надії. І повільно, з насолодою схиляє палець до долу: Добий його!

Кровожадні тири, що посылали на смерть людей для забави, понурі тіні історії, — якими мізерними і безбарвними виглядають вони в своїх злочинах в порівненні з тобою, все-владній Диктаторе!

Ти своєю постаттю в крівавім сяйві — затемнюєш всіх!

Ти, могутній, що прийшов у світ урятувати бідних. — довгі роки ідеш шляхами залитими кров'ю і слізами, переступаючи через міліони трупів, до «святої мети»...

Хвала тобі, незрівняний — бо не знає рівних тобі історія, хіба подібних...

Ось підіймаю край її заслони:

Середньовічча... Понурі мури замку Шіфож... З утомлено-ласкавим обличчям приймає маршал Жіль Рे¹⁾ бездомних жебраків дітей — щедро обділює їх сріблом і ласощами...

Побачивши гарне, прозоро-бліде від голоду личко — маршал бере дитину на коліна, цілує, пестить її.

— Ти більше не будеш знати холоду, голоду, нужди. Я залишаю тебе в себе. Будеш гарно одягатися, їсти, що захочеш!

Зворушена дитина, позбавлена материнської ласки, довірливо припадає до свого покровителя, з слізами вдячності цілує його руки.

Маршал передає її вірному слузі, той веде до замку і... перелякану вкидає до підземного каземату.

А коли ніч покривала замок — нетерпляче дожидав великий демономан чергову жертву, — з насолодою мучив і

*) Живи, Цезар імператор! Ти, що йдуть на смерть, вітають тебе!

¹⁾ Gilles de Retz, маршал Франції (1404—1440).

вбивав її. Пересичений фізичним тортурами — знаходив вибагливі знущання над дитячою душою.

Безмежний був Маршал Рє в своєму кріавому винахідництві. Сімсот жертв налічив суд «Святої інквізиції». Огидна, страшна постать. Чорна пляма на тлі середньовічча.

Але якою дитиною, яким жалюгідним фігляром виглядає той Чорний Маршал в порівненні з тобою — великим Майстром!

При всій жадності і «артистичності» — він лише вбивав чужу дитину.

При всій ненаситності — він загубив лише сімсот. А ти?..
Підіймаю другу заслону.

Зима 1929 року. У великий церкві міста Вологди — кількасот селянських родин висланих з України, щоб звідци розійтися по безмежних просторах північних лісів.

Аж в глибину високої копули, поверх над поверхом, здіймаються дощасті помости. Змучені довгою дорогою, покинуті на «власні запаси харчів», немаючи подостатку навіть води і повітря, — лежать одно на одному люди, винні лише в тому, що попали під важкий молот твоїх експериментів²⁾.

У важкому повітрі лунають зойки немовлят, які не можуть видобути молока з виснажених грудей голодних матерей.

Тихо мрут хворі і старі.

Одно за одним конають діти на руках безпорадних батьків.

Трупи померших залишаються і лежать між байдужими вже на все живими.

Плач жінок змішується з криком і сміхом кількох збожеволілих...

Блідими були фарби великого Данте, щоб змалювати це пекло!

²⁾ Загальне число висланих за межі України на кінець 1932 р., залічуючи до нього жінок і дітей, досягло двох міліонів чотирьохсот тисяч. Зимою 1929-30 року в Вологді, Архангельську, Котласі, Мурманську, Кемі і на периферії вимерли від холоду й голоду майже всі вислані з України діти до 8-9 років. Число їх не трудно уявити, коли приняти під увагу, що лише під час другої, найбільшої хвилі „наступу на капіталістичні елементи села“ на Україні, вислано понад 35 000 селянських родин, а таких „хвиль“ було чотири, окрім постійних „дрібних“ висилок родин. Части були випадки, коли матері вбивали малих дітей, щоб вибавити їх від мук. Не покращало положення дітей, коли їх стали відбирати у батьків і вміщувати до дитячих таборів. Діти до 14 років, які згодом за дозволом Москви, були повернені без батьків на Україну — поповнили собою лави нових безпритульних.

Нарешті не витримали наспіх збиті настили і заломилися під вагою тіл.

Сотні вбитих і покалічених.

З диким крикоом, виваливши двері, затоптуючи упавших — кинулася збожеволіла маса на кулі варти, яка привітала вогнем «збунтованих».

З нелюдським, застиглим в очах жахом оповідала мені це в лікарні Херсонської вязниці Ганя Н...., молоденька дівчина, чорне волосся якої покрилося сивиною в Вологодській церкві. Прорвавшися разом з другими крізь кулі варти, віддавалася вона в товарових вагонах кондукторам, щоби не вмерти з голоду і дібрatisя до України, щоби... потім знову іти по етапах до Вологди з люесом і невідомого батька дитиною під серцем.

Я жадібно розпитував у тюрмах виснажених, понуро-апатичних утікачів з Півночі, перевіряв слова одного — словами других і повторюю:

Нема тобі рівних в історії, диктаторе!

Більш двох тисяч малих дітей загинуло на початку зими 1929-30 року в хлівах і церквах Вологди!

Чуеш — більш двох тисяч!

За неповних три місяці (з довгих літ!) в одному лише місті (з багатьох!) ти загубив їх в три рази більше як за все своє життя Чорний Маршал з замку Шіфож!

А всіх — за все панування?!

Та дивись дальше;

В осінньому тумані йде з Архангельського пароплав.

На покладі вісімсот легко вбраних білих рабів, яких з твоєї ласки женуть твої гайдуки в північні нетрі здобувати тобі кріаве золото; в холоді і голоді рубати одвічні дерева, які облиті кров'ю і слізами, повиті смертю і проклонами вигідно купують у тебе ґешефтиарі старого і нового світу.

Коло поручнів, з вісіммісячною дитиною на руках стоїть Оксана Тесленко і в глибокій задумі дивиться на непривітливе море. Її батька, чоловіка і двох братів розстріляло Полтавське ГПУ за тяжкий державний злочин, — за те, що не бажаючи віддати свою важку працю — спалили власний, зібраний з поля хліб, порозбивали хліборобське приладдя і закликали селян іти за їх прикладом.

Їп'ятирічна донечка, пухкенька, весела Надя, колись пестунка і радість цілого жіночого коридору в Полтавській вязниці — померла в Архангельській «Пересилці».

Ніжна рослинка Півдня зів'яла в суворім повітрі Півночі, в голоді і нужді.

З невимовним страхом і болем притискає Оксана до ви-

сохлих грудей останню потіху і надію — маленького Андрія.

Посиніла від холоду дитина надаремне відкриває голодні уста...

Затуманеним від жалю поглядом, сумно, довго вдивляється Оксана в дороге личко, міцно цілує його і, нахилившись над морем — розтискає руки.

Непорушними, застиглими очима слідкує як розбігаються хвильки від місця де ледяна вода навіки заховала її останню радість-муку³.

Аве діктатоор! — Ти всемогутній!.. Ти зламав заліznі закони природи! Ти засудив могутній інстинкт материнства! Ти — примусив матір вбити останню дитину!

Ти чуеш глухі стогони і плач міліонів, бачиш страждання невинних людей, яких вбивають твої посіпаки; які гинуть від голоду, замерзають в безмежних просторах півночі і спокійно нахиляєш палець до долу.

Але для збудування твого соціалізму, фізичного насильства — замало. І ти робиш достойні подиву експерименти над людськими духом.

Натискаючи підйими складних державних механізмів. ти змушуєш міліони, обдурені обіцянками задоволеного, радісного життя, міліони, які до глибини душі зненавиділи тебе і твою систему — з «радісним лицем» вітати і возвхвалити тебе і діла твої.

Скомплікованими операціями ти перетворюеш людей гордих і правдивих в марних боягузів і зрадників.

В необмежене царство страху перетворив ти свої володіння; страху ріжнобарвного і всебічного, — страху за життя, страху перед понурою Північю, перед нуждою і голodom, страху за долю близьких, дорогих осіб.

Як потворний іперит, вслизгується страх всіма щілинами в душі людей, роз'їдає їх і параліжує пориви протесту.

Кричучи проти обману й зрадництва в цілому світі — ти ввів в догму обман і зрадництво.

Іменем закона і права — ти узаконив насильство.

Іменем свободи — перетворив у безправних рабів міліо-

³ З оповідання матроса, бувшого комуніста, який під той час служив на тому пароплаві. Надивившись на знущання над украйнцями на Півночі. він виступив з партії і повернувшись на батьківщину - працював в Херсонськім порті. Був арештований в числі групи матросів Дніпрової флоти за відмовлення вантажити пшеницю на англійський і італійський пароплави. Оповідаючи в камері подане мною, він не зізнав, що Оксана добре знана мені ще з полтавської тюрми. Про численні випадки, коли матері вбивали на Півночі маліх дітей, щоб вибавити їх від зайвих мук, мені нераз доводилося чути від притриманих утікачів з Півночі.

ни селян, які повинні віддавати тобі свій важкий труд, залишаючись холодними й голодними.

Прикриваючи дійсність фіговими листочками з революційних фраз, легендами про геройство й самопожертву, зразками «соціалістичної промисловості» для чужого ока — ти запровадив методи експлоатації мясів робітника, яких не знає жадний капіталізм.

Ти видираєш хліб у голодного й молоко в дитини, щоб викинути їх за безцін на зовнішній ринок і купити за них потрібні для закріплення свого положення машини й зброю.

З криком про найвищі ідеали справедливости—ти топчеш ногами все святе й чисте.

Яким смішним хлопчиком, що бавиться у зневажання святині, здається в порівнанні з тобою відомий демономан, який служив «чорну мессу» на вівтарі з живота старої розпustниці, який чіпляв роги розпятыму Христові, кадив Йому рогом і шерстю!

Найбільший з демономанів, кардинале культу сатани! — Ти перетворив в брудну потвору світле божество, якому поклонялися чесні й чисті, на служення якому віддавали своє життя краці з людей. Склавши вівтар з обману, насильства, сліз, крові й смерті, відправляєш ти свою прокляту «Чорну мессу» на шостій часті земної кулі.

Величний і безподібний в своїх злочинствах, — ти жалюгідний і сміху варт, всесильний деспоте!

Звичайна жадоба влади й тваринний жах її втратити, твоя-ж власна зброя страх, — страх перед лицем темного майбутнього, — штовхають тебе на безприкладні злочини.

Одно чуття — інстинкт самозбереження — підсвідомо кермє і селянином, який знижує продукцію, вбиває коня, ломає плуга, покидає політу потом землю, і членом твоєї пануючої партії, який жене раба — мов фараонів доглядач — на каторжну працю.

Той страх об'єднує з тобою твоїх Сатрапів, навіть тих, більш сумлінних, які в душі не погоджуються з твоїми чинами, бо... двох шляхів вже нема.

Або — перемогти, або... Завиразно написаний в очах маси невблаганий засуд, щоб можна було ще сумніватися.

«Перемога» ще по твоюму боці. Ти ще йдеш до поставлених цілей.

Скомплікована сума економічних умов, хід історичних подій, поставили тебе перед ділемою: або піти на дальші уступки для «приватного сектора», який розпирав рямці «НЕПУ», піти по лінії включення господарки краю у світову систему, перекресливши прив'ялу казку про «збудування

соціалізму в одній країні» — або — вернутися до гасел воєнного комунізму й ще раз спробувати шляхом насильства здійснити завалений плян... І ти, палючи за собою мости — пішов тим другим шляхом. Ти кинув на карту все, щоб зберегти в своїх руках необмежену владу й вирятувати хору на поступовий параліж ідею, шляхом прищиплення її жорстокої малярії.

Ти пішов дорогою розгнузданого насильства й жорстокості, перед якими бліднуть понурі часи воєнного комунізму.

Заперечуючи всяке значіння особи в історії — ти захотів зробити її послушною... своїй волі.

Та ти взявиши до рук стерно історії, сам розгублено кидаєшся з боку на бік під її жорстокими ударами.

Ти виснажив край, щоб будувати могутню промисловість, яка має дати твоїй системі незалежність і зверхність.

Оповідаючи світові наївну байку про те, що вона створюється для задоволення потреб населення, «земного раю» — ти мріеш про світову гегемонію, непереможну конкуренцію, оперту на спеціфічнім розв'язанні проблем сирівців і праці. Ти згнобив Україну й Кавказ, ти хотів згнобити Угорщину й Китай, Італію й Німеччину.

Тобі потрібні ринки й кольонії, бо інакше, колиби тобі й удалося створити ту могутню промисловість — біг її упреться в ту саму стіну, в яку уперлися побудовані вже могутні промисловості світа.

Марксівське «Вірую» не уневажнюються, коли капіталістами стають марксісти.

Ти пустив світові порох в очі декретом про семигодинний робочий день. А вісім, і девять, і десять годин, чи не практикує тепер робітник на підприємствах⁴⁾?

А на тих, семигодинних, які ще є там, де цього вимагає політика, на яких «робітники не постановили ще з ентузіазму» збільшити робочий день, — чи не ту саму кількість виробу мусить дати робітник, що й на вісімгодинних? Чи не за рахунок йогох мясів зроблене агітаційне скорочення?!

Памятаєш ті крикливи гасла 1917—19 року, які були сильнішим вашим «козирем» в боротьбі за владу?

«Акордова праця і акордова оплата — найогидніші засоби експлоатації робітника капіталістом!»

«В соціалістичній промисловості нема місця для акордової праці. Ніхто не має права примушувати людину працю-

⁴⁾ Майже на всіх „ударних побудовах“ робочий день дев'ятирічний, в „радгоспах“ і інших рільничих державних підприємствах, за винятком агітаційно-аразкових, до яких возять закордонні делегації — офіційно десятигодинний, як за парату.

вати понад силу!»

Святі слова!

Але чи на девяти-десятих соціалістичної промисловості не запроваджена тепер безапеляційна акордова праця?!

Чи не тисячі пудів паперу псуються на брехливі заклики до «соцзмагання»?

«Ану — хто більше дасть продукції!

Хто скоріше виконає акорд!

Хто за збільшення норми!

Ганьба тим, хто відстає, хто злісно не виконує акорду!

Ледареві (а не голодному?) нема місця в соціалістичній промисловості!

Ледаря (а не виснаженого?) притиснути грошем!

Зменшити розцінки для тих, хто відстає!»

А деж поділося «повільне вбивання і виснажування робітника»?! Де — «ніхто не має права примушувати людину працювати понад силу, щоб мала що істи»?!

Чи давно ти кричав, що конвеер — це огидна зброя капіталізму, яка вбиває робітника духово й виснажує фізично, яка перетворює людину на автомат, — на щож ти зараз пластиш золото Фордові, щоб навчив вас, як перетворювати «соціалістичного» робітника на автомат?!

Ти із своїми мудралями навіть не знайшов кращого виправдання як тільки те, що:—

«Тож робітник працював на капіталіста, під примусом, щоб не вмерти з голоду, і тоді акордова праця (звичайно і конвеер...) — була злочином, а тепер, він сам, добровільно (!!) працює для своєї власної пролетарської держави і це є — геройство!»

Скільки разів ти змінював погляди, кріавий облуднику, заперечуючи сам собі?!

Скільки разів те, що вчора було «догмою соціалізму», ставало «шкідливою контрреволюцією»?!

Скільки крові і сліз коштують твої експерименти?!

Але ти — зробив для історії велику послугу.

Ти довів на практиці абсурдність своєї ідеї і своєї диктатури...

Твоя ідея, окрім крикливих, брехливих шильдів — вже не має нічого спільногого із святою ідеєю людського щастя!

Та... «взявши до рук владу — ніколи не зречеться її добровільно» — казав якийсь мудрець в старовину, й ти — знаєш, що робиш.

Для оборони своїх червоно-імперіалістичних замірів — ти створив могутній «панцирний кулак» і тепер підводиш під нього величну технічну базу.

Але всі твої «киї» фатально повертаються другим кінцем!

Створюючи індустрію — ти привів край до жорстокої сільсько-господарської кризи, до глибокого занепаду основної галузі народної господарки.

Ти переконався в давно знаній істині, що підневолений труд (хочби під маркою соціалізму!) не веде до поступу.

Ти запізно навчився елементарних законів фізики, принявши засади «перманентного революційного чину» (які за рік до того осміювали!), коли твої чини — стали викликати «перманентний противочин» в масах. І ти, як засліплений червоним колром бугай хочеш розбити чолом мур, тюрмою — знищити стремління до волі, страхом смерти — вбити бажання жити.

Нищучи нації, підмінюючи в душах людей (як шулер карту розуміння слова «батьківщина», намагаючись новими методами перетворити народи на «вірноподаних» червоної Москви, ти зміцнюєш лише національну свідомість в поневолених тобою націях!

Намагаючись накинути всьому світові брехливу ідею інтернаціоналізму — ти покликаєш до життя і активного чину іншу силу — ідею, подібну і протилежну з якою неминуче зіткнешся на світовій арені.

Намагаючись опанувати Азію — ти зіткнувся на Сході з достойним партнером, який з азіятським спокоєм пересуває шахи назустріч твоїй грі і, затаївши оскаженість, ковтаєш гіркі пігулки, розуміючи, що твій «панцерний кулак», величний і сильний тепер — може виявитися помальованим в стальовий колір картоном, при першому подихові війни...

Чи є десь недотепи, які ще вірять в твое миролюбство?!

Ти з радістю кинув би свої легіони, вогнем і мечем понести в світ руїну, та... ти знаєш, що значить, в твоєму положенні, дати зброю в руки мілюнів.

Ти знаєш, що населення краю, жадібно дожидає війни, бачить в ній своє вибавлення і «борешся з воєнною небезпекою», щедро кидаючи в світ криваве золото, проливаючи крокодилячі слізози над долею цівілізації. Бідний пацифісте!

Ти все глибше заплутуєшся в лябірінтах суперечностей між теорією й практикою, між плянами й дійсністю.

Перетворюючи все нові сотні тисяч селян в бездомний бояцький пролетаріят, що продає тобі за кавалок гіркого хліба свою працю, перетворюючи десятки мілюнів дрібних продуцентів в робітників-рабів на державній землі — ти збираєш залізні когорти спартаківців, куєш меч, готовий при

першій нагоді впасті — на твою голову. Знищуючи небезпеку — ти створюєш її.

Терор, насильство, систематичне знущання над душою людини, вся цілість створених тобою життєвих умов, — залязними обцењками стискає мозок людини і штовхає її на дивну еволюцію. Змінюється біг електронів, робляться таємничі зміни в клітинах, які таять в собі інстинкт самозбереження, безслідно гине Страх, а на його місце втискається — Сміх!

В цьому році я вже зустрів в твоїх тюрях сотні людей, які сміялися в лиці суддям і сатрапам, які сміялися над своїми минулими страхами, над голодом і холодом, над загрожуючою їм смертю і понурою північю, які сміялися безтурботним сміхом людини, що не має більше нічого до втрати, для якої Життя — перестало вже бути найбільшою цінністю, яка переступила вже межі душевних болів.

Бійся цього сміху, диктаторе! Коли ти замість стогону й плачу, почуєш сміх міліонів — знай — смерть стала за твоїми плечима...

Я пишу ці рядки в шпитальному ліжку і навколо бреньять голоси твоїх жертв⁵⁾). Напроти сидить не молодий вже селянин і, піднявши руки, кричить в просторінь:

— Розбійники і злодії! Всі ви розбійники і злодії!... Правдивих большевиків-революціонерів мж вами нема! Ви повбивали їх ще в сімнацятому році і обмамном захопили владу, щоби знущатися над працюючими! Я єдений большевик-революціонер у цілому світі! Я вождь і спаситель селян і робітників, вибраний всім народом! Я призначив вже день, в котрий весь народ повстане під моїм проводом і ми зметемо вас з лиця землі, кровожадна бандо грабіжників!

Його перебиває таємничим шепотом старечий голос:

— «Слухай, Сергію! А я тобі кажу, що наближається Страшний Суд... і повстав брат на брата і відрікся син матері... і прийшов звір і пожирає народ... Сьогодні вночі приходив до мене святий Петро... Через два тижні, у П'яtnicю, возсяде Господь на престолі і буде судити їх за діла їх»...

— «Ні! Я! Ми їх будемо судити! Ми знищимо їх всіх — всіх, хто з ними! Живими в землю позакопуєм! Грудних дітей порозбиваєм до мурів, щоб не залишилося проклятого насіння! Ми віддамо, відплатимо кров'ю за кров і насильством за насильство, а тоді я стану на чолі правдивої народ-

⁵⁾ „Аве діктатор” написане вперше в 1931 р. в Херсонській психіатричній лічниці, до якої я попав з тюрми, симулюючи божевілля з ціллю утечі, яка згодом мені і вдалася. Дальше подаю дійсний бред психічно хворих в тій же лічниці.

ньої влади, знесу тюрми і смертні кари, зроблю всіх рівними і щасливими!»...

До палати, важко зідхаючи, заглядає старий дідусь із зморщеним пергаментовим обличчям, з застиглим у виразі жалю і страху непорушним поглядом⁶.

— «Хатку будував... садочок-гайчик насадив... сина вигодував... Забрали... все забрали... хліб забрали..: хатку забрали... сина забрали... брали... брали..: брали,, брали,, а мені все легше ставало,, легше,, легше... легше... легше...».

На коридорі голоси санітарів і душу роздираючий крик:

— «Що робиться?! Щ-о-о р-о-оби-иться?! Дивіться, що робиться!!! Всі стіни в крові! Вся підлога залита кров'ю! Я не піду дальше! Я не смію топтати ногами святу кров моїх мучеників братів! Щ-о ро-о-биться?!?!».

— «Байдачен! Перестань кричати, а то зав'яжемо у мокрі рядна... Іди лягай спати... Тиж інтелігентна людина, учитель, повинен розуміти... Нащо тобі, щоб ми тебе вязали?.. Слухай, Байдачен!.. Іди спати!..

— «Так, я — Андрій Байдачен! Син рибака з Голої Пристані, — вірний син мого нещасного народу, — і я не маю права спати!!! Хто сміє зараз спати?!?! Дивіться, що робиться навколо!.. Чуєте плач і крики?! Чуєте — стогне Дніпро і вірють голодні собаки?! Гинуть невинні діти!.. За щ-о-о-о!! Хіба ми цього сподівалися від революції?! Опамятайтеся! Виж люди, а не звірі! Для чого ці жертви?! Во імя чо-о-го?!!».

Слухай, великий вожде робітників і селян, слухай, необмежений володарю життя і смерти міліонів, слухай і дай відповідь на цей крик зраненої тобою душі!

Во імя чого?

Во імя світлого будучого людськості? Во імя добра, справедливості, свободи, братерства?! Во імя знищення насильства, голоду, нужди?!

Для чого?

Для зміцнення захитаного положення пануючої кліки, яка розгубила на історичному шляху весь свій революційний багаж, окрім шильдів!

Закриваю очі і як на екрані проходять перед мною образи минулого...

Встають безконечні лави розстріляних, що валялися на полях, пустарях і кладовищах України, безчисленні могильні горбки, які зявлялися щорана після нічної «праці» московської Чека...

⁶ Дід Корніенко. Син його Петро був розстріляний в числі „84“ в Херсоні за участь в повстанні декількох слів Голо пристанського району в серпні 1930 р.

Проходять під ескортою чекістів «четириста» — здебільшого напів дітей з України, членів Проскурівської Пропаганди, щоби лягти під кулеметами в ями за цвінтарем... З туману небуття дивляться на мене ясні, милі очі і шіснацятилітньої Мані Мазур, яка з розпущенім волоссям ішла по переду кольони засуджених, під ударами катів співаючи гимн Незалежності країни моєї...

Стискаючи ледом серце — випливують з мраки Минуло-го підвали під будинком Макіїва у Слізеветграді, де щоб видерти організаційні таємниці, імена товаришів, — ставили мене в смертні черги стріляючи над головою, ударами рушниць — кидали на купи голих теплих трупів, заляпаних кров'ю і мозком — посіпаки Москви... Я знову відчуваю той невимовно важкий сопух, одурюючий, викликаючий блевоти, переживаю ту тупу апатію, відсутність страху і болю, які скінчилися десь там... де світла лінія Надії зломалася і впала до понурої безодні фаталізму, десь на межі ясного царства Життя і володінь холодної, невмолимої Смерти, яку я переступив з серцем, що ще билося...

Знову, як в тумані, чую передсмертну молитву священника, роздираючий душу крик старика, бачу конвульсії прекрасного нагого тіла юної аристократки — її непорушне велике око, вибите наверх кулею...

Бачу черепи, що розтріскувалися під стрілами в потилицю, чую крики, ридання, прокльони десятків людей, бачу обличчя тих, що спокійно, гордо тримали голови перед кулею московського ката, і обличчя, які судорожно й смішно чіплялися за життя, за мертву вже за тим порогом Надію, плаваючих на колінах, цілюючих скрівавлені чоботи, наївно благаючих у глумливих катів — не відбирати їм радісного- важкого життя...

Не ласка — а жадність — урятували мене... Кати пошикували відразу розбити череп, під яким тайлися імена кольони нових жертв, не добувши їх, а божевільна Доля змінила рішення і в критичну хвилю — кинула мені рятунковий круг.

Пам'ять вихоплює з книги Минулого окремі сторінки і кидає на екран нові образи...

Проходять накриті презентами підвodi, які досвідками вивозили трупів з Полтавської Чеки... Групи розстріляних, які залишала за собою по глинищах, попід лісками «Операція Трійка», що при кінці 1922 року «перечищала» і до того вже перечищені подільські села.

Я знову чую глухий стук карабіна Рубцова, який під наспівування па д'єспань розбивав череп мертвого вже Харчен-

ка-Хмари, веселі крики мадяра Сабо, Котельнікова і Арбузова, які поруч розбивали кольбами мертві голови Яблоновського й Іваніва, на коридорі Винницького «Тюрпода» ГПУ...

Я знову, причайвши коло щілинки в дверях своєї камери, з окаменілим від безсилого протесту серцем, дивлюсь, як товаріш Санін, член комуністичної партії, прокурор соціалістичної республіки, в захляпаному кров'ю і мозком убраний морського капітана — стріляє з нагана з білою кістяною ручкою в непорушні тіла забитих, з радісним скавулінням і сміхом витанцювуючи на них танець дикуна-людожера...

Так на розсвіті 7 листопада 1924 року, в день семих роковин Жовтневої революції, яка «принесла для всіх поневолених Росією народів право на самовизначення» — закінчувалося виконання судового вироку над трьома гордими борцями за незалежність України, що не побажали йти із зв'язаними руками до бойні і цеглинами з розваленої печі цілу ніч відбивалися від стріляючої до камери зграї катів.

Я знову провожаю з тієї щілинки на смерть згорблені постаті зі скрученими назад руками... Чую тверді кроки Шмідта, насмішки Ріпуленка над катами, що вели його на смерть, глухі стогони і плач селян, які залишали жінок і дітей... В моїх уях бренить крик Мані Маєвської, яку зімлілу, на руках несли твої кати на страту, на шостому місяці вагітності, ствердженої тюремним лікарем доктором Зейфманом, виновником якої був її слідчий «суддя», таваріш Наг... Бачу обезкровлене лице Артема Руденка на ношах, на коридорі Винницької тюрми, якого ГПУ забирало, щоб добити, після того, як він перерізав собі в смертній камері вени...

Я знову, притиснувши палаюче від болю і обурення обличчя до грубих ґратів на третьому поверсі Лук'янівської в'язниці у Київі, дивлюсь, як ночами, проходять через подвір'я свій останній шлях групи обідраних, виснажених українських селян, що застелювали своїми трупами шлях твого «соціалістичного наступу»... Вп'яввшись зубами в залізо ґратів, знову провожаю групи юнаків і дівчат, які з гордим криком прощання і привіту для України — несли на її жертівник своє молоде життя...

Щоб вбити невмірушу Ідею, твої сатрапи, ще до комедії над керівниками СВУ і СУМ⁷) у Харкові, без суда, повбивали сотні української молоді (339 у Київі, 147 у Полтаві, понад дві тисячі по всій Україні!) і кров іх — лягла грізним «Мене, текель, фарес» на твою стіну...

⁷⁾ Союз Визволення України і Союз Української Молоді—підпольні організації, які ГПУ викрало в 1929 році.

Я знову чую лайку і боротьбу Петріва і Масловця, ветеранів червоної армії, коли їх забирали на розстріл з «Залізного Корпуса» Херсонської тюрми, які стратили під червоними прапорами своє здоровля і, надивившись на страждання батьківщини — стали твоїми ворогами... Чую крик Марусі Новикової, сімнадцятилітньої селянської дівчини, винної лише в тому, що носила хліб батькові і братам, які ховалися від ГПУ по Дніпрових плавнях і разом з ними розстріляної недавно в Херсоні в числі «31»...

Аве діктатор! Довгі роки, невідсупною тінню стежив я за твоїми ділами, в селах і містах, в фабриках і комунах, в льохах чека і тюрмах.

Одягнувши червону маску — я переступав пороги «святая святих» твоєї могутності, де снувалося тонке павутиння і кувалися важкі ланцюги терору. Довгі роки був я твоїм невольником. Два рази виносили мені твої судді смертний засуд, але жартівниця Доля вперто видирала мене з обіймів смерті. Щоб відбороти собі життя, а потім, щоб не загинути від виснаження в твоїх тюрмах, я із здоровим розумом, ішов у лічниці для божевільних і там теж знаходив сліди твоїх злочинів.

Як ботанік збірку ніжних рослин — беріжно збирав я їх і складав до комор своєї пам'яти.

Безконечними рядами лежать в звитках моого мозку імена,, дати, місцевості; лежать образи твоїх безприкладних злодіянь, і недалеко вже час, коли, зібравши їх у величезний акт обвинувачення, написаний запеклою на серці кров'ю — я разом з міліонами інших жертв, кину його тобі в лиці перед судом світу, а невблаганий суд історії—винесе над тобою свій присуд.

В радісному передчутті я притискаю під сорочкою до тіла ключ, зроблений зубами з бляхи і може завтра вже відкрию вночі двері лічниці й зіпруся на крила Волі... Змучений душою і тілом — залишу твої володіння...

Ти ще може будеш йти своїми крівавими шляхами, кидаючись на брехливі компроміси, які нікого вже не обдураять, все нові й нові перепони і ділеми буде ставити перед тобою історія, — поки не поставить над безоднею, до якої або сам впадеш послизнувшись — або будеш вкинутий роз'яреними масами...

Незнана ще історії людськости катастрофа — розляжеться тоді на шостій часті землі... Сотні тисяч, а може й міліони трупів, будуть безжалісно кинуті на твій політичний гріб під близки пожарів, під веселий брязкіт розбиваних

жайданів. Під крик тріумфу моєї України, що встане з трум-
ми. І коли стане вільним голос поневолених міліонів, коли
відкриються двері твоїх архівів, коли впаде «Хінський мур»,
який оточує твої володіння — безславно загине в цілому
світі — твоя ідея касарняного соціалізму і поневолення на-
родів, а людськість почне шукати інших шляхів до загально-
го добробуту.

Аве діктатор! Той що йде в життя — вітає тебе, що по-
вільно, але певно йдеши до смерти!

1931 р.

Х е р с о н .